

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๒๖/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิแรงงาน กรณีร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากประกาศบริษัท ██████████
██████████ หลักเกณฑ์การยกเลิก ระบุจ้าง เรียกคืนสิทธิ
บัตรโดยสารพนักงาน ██████████

ผู้ร้อง ปกปิดชื่อ

ผู้ถูกร้อง ██████████

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๒๕๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ ว่า ██████████ ได้รับผลกระทบจากประกาศผู้ถูกร้อง ██████████ เรื่อง หลักเกณฑ์การยกเลิก ระบุจ้าง เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ซึ่ง ██████████ ระบุว่า “กรณีฟ้องบริษัท หรือมีข้อพิพาทกับบริษัท” และ ██████████ ระบุว่า “ร้องเรียนบริษัทต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน” ซึ่งหากมีกรณีดังกล่าว พนักงานหรืออดีตพนักงานอาจถูกระงับสิทธิบัตรโดยสารเป็นการถาวร ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการลิดรอนสิทธิและปิดกั้นการใช้สิทธิและเสรีภาพเกินสมควร จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือร้องเรียนของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาประกาศผู้ถูกร้อง ██████████ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗

/๒) สำเนา...

๒) สำเนาตัวอย่างบันทึกข้อตกลงระหว่างพนักงานและผู้ถูกร้อง

๒.๑.๒ บันทึกถ้อยคำของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ และเอกสารประกอบ คือ สำเนาบันทึกการประชุมคณะกรรมการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร (ไม่ปรากฏ วัน เวลาและครั้งที่ประชุม)

๒.๑.๓ บันทึกถ้อยคำของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๔ หนังสือผู้ถูกร้อง ██████████ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาข้อกำหนดผู้ถูกร้องว่าด้วยสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของพนักงาน

๒) สำเนาประกาศผู้ถูกร้อง ██████████ การใช้บัตรโดยสารและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของอดีตพนักงาน ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

๓) สำเนาวิธีปฏิบัติผู้ถูกร้องว่าด้วยสิทธิประโยชน์บัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๖

๔) สำเนาคำพิพากษาศาลแรงงานภาค ๑ (พระนครศรีอยุธยา) คดีหมายเลขดำที่ ██████████ คดีหมายเลขแดงที่ ██████████

ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๕ หนังสือกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่ รง ๐๕๐๒/๙๖๖๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

รายละเอียดปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมดังนี้

๑)

██████████ ผู้ร้องเข้าร่วมโครงการร่วมใจจากองค์กร โดยผู้ถูกร้องตกลงจ่ายเงินตามสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้ผู้ร้อง คือ เงินตอบแทนตามโครงการ (ค่าชดเชยตามกฎหมาย) เงินสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปี เงินค่าตอบแทนพิเศษ และสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน^๑ โดยจะแบ่งจ่ายให้ ๑๒ งวด

/๒) ต่อมา...

^๑ บัตรโดยสารพนักงาน หมายถึง บัตรโดยสารที่บริษัทให้สิทธิแก่พนักงาน อดีตพนักงาน คู่สมรส บุตร บิดา มารดา และเพื่อนเดินทาง เพื่อใช้เดินทางในเส้นทางบินของบริษัท หรือใช้เดินทางกับสายการบินอื่นที่มีข้อตกลงร่วมกับบริษัท ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

๒) ต่อมาผู้ร้องเห็นว่า ผู้ถูกร้องจ่ายเงินสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปี ให้ไม่ครบถ้วน จึงใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลแรงงานภาค ๑ (พระนครศรีอยุธยา) แต่ศาลพิพากษายกฟ้อง ผู้ร้อง ได้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ซึ่งศาลพิพากษายกฟ้องเช่นกัน คดีอยู่ระหว่างการเตรียมคดีเพื่อโต้แย้ง ต่อศาลฎีกา นอกจากนี้ยังมีอดีตพนักงานของผู้ถูกร้องอีกหลายรายใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเพื่อขอความเป็นธรรม

๓) หลังจากที่มีกรณีอดีตพนักงานของผู้ถูกร้องใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลแรงงาน และยื่นคำร้องต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้ถูกร้องได้ออกประกาศ ██████████ หลักเกณฑ์การยกเลิก ระเบียบ เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗ ซึ่ง ██████████ ระบุว่า หากมีกรณีฟ้องผู้ถูกร้อง หรือมีข้อพิพาทกับผู้ถูกร้องเกิดขึ้น หรือมีการร้องเรียน ผู้ถูกร้องต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน อาจถูกระงับสิทธิบัตรโดยสารถาวร เป็นเหตุให้ผู้ร้องได้รับผลกระทบไม่สามารถใช้สิทธิบัตรโดยสารพนักงานได้อีกต่อไป

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องมีหลักเกณฑ์การใช้สิทธิบัตรโดยสารสำหรับพนักงานและอดีตพนักงานตามข้อกำหนดของผู้ถูกร้องว่าด้วยสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของพนักงาน และประกาศ ผู้ถูกร้อง ██████████ การใช้บัตรโดยสารและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของอดีตพนักงาน ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ รวมทั้งมีวิธีปฏิบัติว่าด้วยสิทธิประโยชน์บัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งผู้ถูกร้องมีข้อสงวนสิทธิที่จะยกเลิก เรียกคืน หรือระงับสิทธิบัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของพนักงานหรืออดีตพนักงานเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไปได้ตามที่เห็นสมควร และเพื่อให้มีหลักเกณฑ์การใช้ข้อสงวนสิทธิในเรื่องดังกล่าวที่ชัดเจน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้ถูกร้องจึงได้ออกประกาศ ██████████ หลักเกณฑ์การยกเลิก ระเบียบ เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗

๒) นอกจากนี้ ยังเคยมีกรณีในอดีตพนักงานของผู้ร้องซึ่งเข้าร่วมโครงการร่วมใจจากองค์กร ๙๓ คน (ใจทัก) ยื่นฟ้องผู้ถูกร้อง (จำเลย) ต่อศาลแรงงานภาค ๑ (พระนครศรีอยุธยา) เพื่อขอให้คืนสิทธิการใช้บัตรโดยสารตามที่เคยได้รับก่อนที่จำเลยจะมีคำสั่งยกเลิกสิทธิ โดยเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๗ ศาลมีคำพิพากษาตามเอกสารในข้อ ๒.๑.๔ ข้อย่อย ๔) สรุปว่า สิทธิการใช้บัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของพนักงานถือเป็นสวัสดิการที่จำเลยช่วยเหลือพนักงานและครอบครัว เป็นเอกสิทธิ์ของจำเลยเพียงฝ่ายเดียวที่กำหนดมอบให้แก่ใจทัก และสิทธิประโยชน์ในบัตรโดยสารดังกล่าวจำเลยได้ระบุข้อความทำนองเดียวกันว่าสงวนสิทธิที่จะยกเลิก เรียกคืน หรือระงับการใช้บัตรโดยสารเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไปได้ตามที่จำเลยเห็นสมควร การที่จำเลยใช้สิทธิยกเลิก ระเบียบ หรือ

เรียกคืนบัตรโดยสารดังกล่าวเป็นการใช้สิทธิโดยชอบ มิได้เป็นการกระทำตามอำเภอใจและไม่เป็นการผิดสัญญาข้อตกลงเข้าร่วมโครงการร่วมใจจากองค์กร และข้อมูล ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๗ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเห็นว่า เอกสารที่นายจ้างจัดทำขึ้นเพื่อบริหารจัดการกิจการของตน เพื่อให้ลูกจ้างอยู่ร่วมกันได้ดีและเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของนายจ้าง นายจ้างสามารถดำเนินการได้ตามเหตุผลที่จำเป็นและสมควร แต่หากเอกสารที่จัดทำขึ้นทำให้ลูกจ้างไม่ได้รับสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้ ย่อมไม่มีผลใช้บังคับและเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งในกรณีที่นายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามสิทธิของลูกจ้างที่จะได้รับเงินอย่างหนึ่งอย่างใดตามพระราชบัญญัตินี้และลูกจ้างมีความประสงค์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้ลูกจ้างมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงาน และเมื่อพนักงานตรวจแรงงานได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ถ้านายจ้าง ลูกจ้าง หรือทายาทโดยธรรมของลูกจ้างซึ่งถึงแก่ความตายไม่พอใจคำสั่งนั้น ต้องนำคดีไปสู่ศาลภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง ซึ่งเป็นขั้นตอนการใช้สิทธิตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

๒) คณะกรรมการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร ได้จัดประชุมพิจารณาปัญหาการเลิกจ้างพนักงานของผู้ถูกร้อง สรุปได้ว่า

๒.๑) เดิมผู้ถูกร้องเป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลังและกระทรวงคมนาคม แต่ต่อมาในปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องขาดทุนสะสมเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ สายการบิน [REDACTED] รวมถึงสายการบินต่าง ๆ ทั่วโลกไม่สามารถทำการบินทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ ทำให้ผู้ถูกร้องขาดกระแสเงินสดเป็นจำนวนมาก ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๓ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ผู้ถูกร้องยื่นเรื่องต่อศาลล้มละลายกลางเพื่อขอฟื้นฟูกิจการ และกระทรวงการคลังได้ปรับลดอัตราการถือหุ้นของผู้ถูกร้องลงมาต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด จึงทำให้ผู้ถูกร้องพ้นสภาพจากการเป็นรัฐวิสาหกิจ กลายมาเป็นบริษัท [REDACTED] ภายหลังการยื่นขอฟื้นฟูกิจการต่อศาล การบริหารงานของผู้ถูกร้องอยู่ในอำนาจและการตัดสินใจของผู้บริหารแผนฟื้นฟูกิจการ ภายหลังศาลล้มละลายกลางได้เห็นชอบแผนฟื้นฟูกิจการของผู้ถูกร้อง บรรดาเจ้าหนี้ รวมถึงเจ้าหนี้ (แรงงาน) ในมูลหนี้ค่าชดเชยการถูกเลิกจ้าง จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลล้มละลายมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน ๑ เดือนนับตั้งแต่วันโฆษณาคำสั่งแต่งตั้งผู้ทำแผนฟื้นฟูกิจการ หากเจ้าหนี้ไม่ยื่น

คำขอชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหนี้จะไม่ได้รับการจัดสรรในการชำระหนี้ของผู้ถูกร้องตามลำดับหนี้บุริมสิทธิเว้นแต่มีเหตุผลอันสมควรที่ศาลล้มละลายจะพิจารณา ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องมีมูลหนี้ที่ต้องชำระกว่าสี่แสนหนึ่งหมื่นล้านบาท และสามารถแบ่งเจ้าหนี้ได้ออกเป็น ๓๖ กลุ่มในการขอรับชำระหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการของผู้ถูกร้อง

๒.๒) สำหรับเจ้าหนี้แรงงานนั้น (เจ้าหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการกลุ่มที่ ๘) ผู้ถูกร้องได้ชำระหนี้จนครบทุกรายแล้ว รวมถึงเจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน ๑ เดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งแต่งตั้งผู้ทำแผนฟื้นฟูกิจการ แต่มีเหตุผลอันสมควรที่ศาลอนุญาตให้รับคำร้องขอเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้ในช่วงการฟื้นฟูกิจการ ผู้ถูกร้องจำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นลง และภายหลังกลายเป็นบริษัท [REDACTED] ผู้ถูกร้องต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงได้ออกข้อบังคับในการทำงานภายหลังการฟื้นฟูกิจการและแปรสภาพกลายเป็นบริษัท [REDACTED] มีการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และลดสวัสดิการของพนักงานลงบางส่วน เช่น สิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลโดยให้พนักงานไปใช้ระบบประกันสังคมแทน สิทธิการเลี้ยงดูบุตร สิทธิในการออกบัตรโดยสารเครื่องบิน วันหยุดลาพักผ่อนประจำปี เป็นต้น เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายและให้กิจการของผู้ถูกร้องสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งภายหลังการฟื้นฟูกิจการ พนักงานบางส่วนไม่เห็นด้วย จึงจำเป็นต้องเลิกจ้าง

๒.๓) ผู้ถูกร้องมีนโยบายเกี่ยวกับการจ้างงานในช่วงการฟื้นฟูกิจการ ดังนี้

(๑) พนักงานกลุ่มแรก ๕๐๘ คน ซึ่งไม่เห็นด้วยและไม่ยอมรับสวัสดิการใด ๆ ทั้งสิ้น จึงจำเป็นต้องเลิกจ้าง

(๒) เปิดโอกาสให้พนักงานที่ถูกเลิกจ้าง ยื่นคำร้องสมัครเข้าทำงาน ๓ ครั้ง โดยให้เลือกคนละ ๒ ตำแหน่ง ปรากฏว่ามีพนักงานไม่ผ่านคุณสมบัติการคัดเลือก ๘๕๔ คน เป็นเหตุให้ต้องเลิกจ้างพนักงานกลุ่มนี้

(๓) กลุ่มสมัครใจลาออกเองระหว่างทำแผนฟื้นฟูกิจการ ผู้ถูกร้องเปิดโครงการเกษียณก่อนกำหนด (early retirement) โดยมีพนักงานสมัครใจเข้าร่วม ๖,๗๒๕ คน เพื่อให้ผู้ถูกร้องดำเนินธุรกิจต่อไปได้ในช่วงการฟื้นฟูกิจการ

๒.๔) พนักงานที่ถูกเลิกจ้างกลุ่มแรก ๕๐๘ คน และกลุ่มที่สอง ๘๕๔ คน บางส่วนได้ยื่นคำร้องต่อศาลแรงงานตามภูมิลำเนาของพนักงานแต่ละคน ประเด็นการยื่นคำร้องส่วนใหญ่ ได้แก่ การเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม การเลิกจ้างโดยแบ่งเงินชดเชยหักนำส่งไปเพื่อชำระหนี้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ [REDACTED] เงินพิเศษกรณีต้องปฏิบัติงานในการเดินทางไปต่างประเทศ

ปัญหาการนับวันหยุดพักผ่อนประจำปีกับการจ่ายค่าชดเชย เงินประจำตำแหน่ง การขึ้นเงินเดือน เป็นต้น โดยมีคดีด้านแรงงานประมาณ ๑๐๔ คดี ตัดสินไปแล้ว ๘๖ คดี ซึ่งกรณีเกี่ยวกับการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมนั้น ศาลแรงงานพิพากษาว่าเป็นการเลิกจ้างที่เป็นธรรมแล้ว เพราะผู้ถูกร้องขาดทุนสะสมต่อเนื่องมายาวนาน ประกอบกับการเลิกจ้างนั้นมีการจ่ายค่าชดเชยต่าง ๆ ตามสิทธิที่พนักงานแต่ละคนพึงได้รับ โดยการหักเงิน นำส่งสภกรณ์ออมทรัพย์ฯ เพื่อชำระหนี้ที่มีความเป็นธรรมแล้ว นอกจากนี้ ประเด็นเงินพิเศษกรณี ต้องปฏิบัติงานในการเดินทางไปต่างประเทศ และเงินประจำตำแหน่ง ผู้ถูกร้องได้จ่ายไปหมดแล้ว โดยยืนยันว่าจ่ายให้แก่พนักงานทุกคน รวมถึงพนักงานที่ไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลด้วย ประกอบกับประเด็น วันหยุดพักผ่อนประจำปีที่คำนวณและนับไม่ตรงกันนั้น ผู้ถูกร้องได้คำนวณและนับใหม่ซึ่งตรงกันกับ พนักงานแล้ว ทั้งนี้ การจ่ายค่าชดเชยต่าง ๆ ในช่วงการฟื้นฟูกิจการ ผู้บริหารแผนฟื้นฟูกิจการจะจ่ายแก่ เจ้าหนี้ได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาลเท่านั้น ไม่สามารถจ่ายตามอำเภอใจได้ เพราะอยู่ในสถานะพักการชำระหนี้ ภายหลังจากฟื้นฟูกิจการของศาล โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดให้ผู้บริหารแผน มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการ มีวาระ ๕ ปี สามารถต่ออายุได้อีก ครั้งละ ๑ ปี จำนวน ๒ ครั้ง

๒.๕) คณะกรรมการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร มีมติให้ผู้ถูกร้องและ คณะกรรมการบริหารแผนฟื้นฟูกิจการ พิจารณาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออดีตพนักงาน ๑,๓๖๒ คน โดยให้รับกลับเข้าทำงานถ้าแผนการฟื้นฟูกิจการประสบความสำเร็จตามที่วางกรอบวัตถุประสงค์ไว้ เนื่องจากอดีตพนักงานเหล่านี้เป็นแรงงานที่มีทักษะ และขอให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังถอดบทเรียนตัวอย่างของผู้ถูกร้องไปใช้กับกรณีรัฐวิสาหกิจใดที่กระทรวงการคลัง หรือหน่วยงานของรัฐกำกับดูแลประสบปัญหาในการบริหารจัดการ ส่วนปัญหาอุปสรรคในแง่ข้อกฎหมาย ที่กำลังบังคับใช้ดำเนินการ หากจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ขอให้เสนอกฎหมายให้ฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณา ส่วนคดีหรือเรื่องใดที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมของศาล ขอให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาล

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การออกประกาศของผู้ถูกร้อง ██████████ ██████████ หลักเกณฑ์การยกเลิก ระเบียบ เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗ ██████████ เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ (๒)^๒ บัญญัติให้ บุคคลมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

/มาตรา ๕๕...

^๒ มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

มาตรา ๕๕^๓ ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๑^๔ บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้เมื่อถูกโต้แย้งสิทธิตามกฎหมาย นอกจากนี้ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ส่วนที่ ๒ ข้อ ๑๑ ยังได้กำหนดความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนโดยหลีกเลี่ยงที่จะละเมิดมนุษยชนของผู้อื่น

๓.๒ จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า

๓.๒.๑ ผู้ถูกร้องประสบปัญหาทางเศรษฐกิจขาดทุนสะสมเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ จนต้องยื่นเรื่องต่อศาลล้มละลายกลางเพื่อขอฟื้นฟูกิจการและจำเป็นต้องเลิกจ้างพนักงานบางส่วนเพื่อให้ดำเนินธุรกิจต่อไปได้ในช่วงฟื้นฟูกิจการ ผู้ร้อง ██████████ ██████████ ตกลงเข้าร่วมโครงการร่วมใจจากองค์กร ██████████ โดยผู้ถูกร้องมอบสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้ผู้ร้อง ได้แก่ เงินตอบแทนตามโครงการ เงินสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปี เงินค่าตอบแทนพิเศษ และสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน โดยหลักเกณฑ์การใช้สิทธิบัตรโดยสารสำหรับพนักงานและอดีตพนักงานเป็นไปตามข้อกำหนดของผู้ถูกร้องว่าด้วยสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของพนักงาน และประกาศผู้ถูกร้อง ██████████ การใช้บัตรโดยสารและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของอดีตพนักงาน ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ รวมทั้งมีวิธีปฏิบัติว่าด้วยสิทธิประโยชน์บัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งผู้ถูกร้องมีข้อสงวนสิทธิที่จะยกเลิกเรียกคืน หรือระงับสิทธิบัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของพนักงานหรืออดีตพนักงานเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไปได้ตามที่เห็นสมควร

๓.๒.๒ ต่อมาผู้ร้องและผู้ถูกร้องมีข้อโต้แย้งเรื่องการจ่ายเงินสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปี ผู้ร้องจึงใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลแรงงาน และมีอดีตพนักงานของผู้ถูกร้องอีกหลายรายใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องได้ออกประกาศ ██████████ ██████████ หลักเกณฑ์การยกเลิก ระงับ เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗ ซึ่ง ██████████ สรุปลงได้ว่า พนักงานหรืออดีตพนักงานที่มีกรณีฟ้องผู้ถูกร้อง หรือมีข้อพิพาทกับผู้ถูกร้อง หรือมีการร้องเรียนผู้ถูกร้องต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน อาจถูกระงับสิทธิบัตรโดยสารเป็นการถาวร ซึ่งทำให้ผู้ร้องได้รับผลกระทบไม่สามารถใช้สิทธิบัตรโดยสารพนักงานได้ และมีอดีตพนักงานของผู้ถูกร้อง ๙๓ คน นำประเด็นการถูกระงับสิทธิบัตรโดยสารยื่นฟ้องต่อศาลแรงงานภาค ๑ (พระนครศรีอยุธยา)

/๓.๒.๓ เมื่อวันที่...

^๓ มาตรา ๕๕ เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

^๔ มาตรา ๓๑ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลแรงงานเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

๓.๒.๓ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๗ ศาลแรงงานภาค ๑ (พระนครศรีอยุธยา) พิพากษายกฟ้อง โดยให้เหตุผลว่า สิทธิการใช้บัตรโดยสารพนักงานและการส่งพัสดุภัณฑ์ทางอากาศของพนักงานถือเป็นสวัสดิการที่ผู้ถูกร้องช่วยเหลือพนักงานและครอบครัว เป็นเอกสิทธิ์ของผู้ถูกร้องเพียงฝ่ายเดียวที่กำหนดมอบให้แก่อดีตพนักงาน และสิทธิประโยชน์ในบัตรโดยสารดังกล่าวผู้ถูกร้องได้ระบุข้อความทำนองเดียวกันว่าสงวนสิทธิที่จะยกเลิก เรียกคืน หรือระงับการใช้บัตรโดยสารเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไปตามที่ผู้ถูกร้องเห็นสมควร การที่ผู้ถูกร้องใช้สิทธิยกเลิก ระงับ หรือเรียกคืนบัตรโดยสารดังกล่าวเป็นการใช้สิทธิโดยชอบ มิได้เป็นการกระทำตามอำเภอใจและไม่เป็นการผิดสัญญาข้อตกลงเข้าร่วมโครงการร่วมใจจากองค์กร ทั้งนี้ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ

๓.๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นการออกประกาศของผู้ถูกร้อง ██████████ หลักเกณฑ์การยกเลิก ระงับ เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗ ██████████ ซึ่งทำให้ผู้ร้องถูกยกเลิกสิทธิบัตรโดยสารพนักงานนั้น ศาลแรงงานภาค ๑ (พระนครศรีอยุธยา) ได้มีคำพิพากษาแล้ว และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เห็นควรยุติเรื่อง

๓.๔. อย่างไรก็ตาม สิทธิในการร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ และสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลแรงงานได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๑ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ว่า เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมาย บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ ทั้งสองกรณีจึงเป็นหลักสิทธิมนุษยชนที่ควรได้รับการเคารพและปกป้อง ประกอบกับผู้ถูกร้องเป็นองค์กรธุรกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศและมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายประเภททั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น พนักงานและครอบครัวของพนักงาน ผู้ถือหุ้น และผู้ลงทุน ในการดำเนินงานอาจจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลเหล่านี้อย่างเลี่ยงไม่ได้ การดูแลใส่ใจและการเคารพสิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญตามที่ UNGPs ได้วางหลักการพื้นฐานให้องค์กรธุรกิจควรประกอบกิจการโดยเคารพหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงหลีกเลี่ยงที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น

ดังนั้น ในกรณีของสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน แม้ผู้ถูกร้องมีข้อสงวนสิทธิที่จะยกเลิก เรียกคืน หรือระงับการใช้บัตรโดยสารพนักงานเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไปได้ตามที่ผู้ถูกร้องเห็นสมควร

โดยอาศัย...

โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่การที่ผู้ถูกร้องระบุนกรณีเกี่ยวกับการห้ามฟ้องคดีผู้ถูกร้องต่อศาลและห้ามร้องเรียนผู้ถูกร้องต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทั้งที่เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย อีกทั้งเป็นการออกประกาศเพิ่มเติมข้อห้ามขึ้นมาภายหลังจากที่อดีตพนักงานที่เข้าร่วมโครงการร่วมใจจากองค์กรได้รับสิทธิบัตรโดยสารพนักงานไปแล้ว การดำเนินการดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญและเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ถูกยกเลิกสิทธิประโยชน์ด้วยเหตุจากการใช้สิทธิเรียกร้องอันเป็นพื้นฐานของระบบแรงงานซึ่งกระทบต่อสิทธิมนุษยชน จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๘ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง แต่ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ โดยเสนอให้ผู้ถูกร้องยกเลิก [REDACTED] ประกาศผู้ถูกร้อง [REDACTED] หลักเกณฑ์การยกเลิก ระเบียบ เรียกคืนสิทธิบัตรโดยสารพนักงาน ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗ และหามาตรการหรือแนวทางอื่นที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมาบังคับใช้แทน [REDACTED] ประกาศดังกล่าวต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลิกี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ